

განათლება

ზრდასრულთა განათლების მნიშვნელობა The Importance of Adult Education

ლია ანთაძე - საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი სეუ
მაგისტრი, likalika095@gmail.com

Lia Antadze - Georgian National University SEU
Master, likalika095@gmail.com

რეზიუმე. სტატიაში მითითებულია, რომ განათლებაზე მოთხოვნა ყოველდღიურად იზრდება და განათლება გვაძლევს წინსვლის საშუალებას. აქ საუბარია ზრდასრულთა განათლებაზე, თუ რა არის ზრდასრულთა განათლება, არაფორმალური სწავლა, მათი ფსიქოლოგიური ასპექტი, დინამიური სწავლის მნიშვნელობა. ევროპის მნიშვნელობა ამ საკითხთან მიმართებაში, გასათვალისწინებელი გარემოებები, რომელიც დაგვეხმარება სრული ფორმის ჩამოყალიბებაში. ქართული რეალობა და საქართველოს სასწავლებლების მზაობა სიახლეთან დაკავშირებით, ასევე განხილულია ნიგერიის მაგალითი. მკვეთრად გამოხატულია ეკონომიური მდგომარეობის გაუმჯობესება ზრდასრულთა განათლების ხელშეწყობით.

საკვანძო სიტყვები: განათლება, ზრდასრულთა განათლება, არაფორმალური განათლება, ფსიქოლოგიური ასპექტი, სასწავლო მეთოდოლოგია, ეკონომიური ზრდა/განვითარება.

Resume. The article points out that the demand for education is increasing day by day and that education has given us the opportunity to move forward. Here we talk about adult education, what is adult education, informal learning, their psychological aspect, the importance of dynamic learning. Europe's importance in this regard, the circumstances that will help us to shape it fully. The Georgian reality and the readiness of Georgian schools to innovate are also discussed in Nigeria. There is a marked improvement in the economic situation through the promotion of adult education.

Keywords: Education, Adult education, Non-formal education, Psychological aspect, Educational methodology, Economic growth / development.

განათლება არის ადამიანის უფლება, რომელიც სოციალურ/ეკონომიკურ განვითარებაში უმნიშვნელოვანეს როლს თამაშობს. ზრდასრულთა განათლება გულისხმობს იმ ცოდნის, უნარების განვითარებას, რომელსაც ადამიანი მთელი სიცოცხლის მანძილზე ახერხებს.

ცნობილმა ექსპერტმა რობერტ ჰაიკმა ჩამოაყალიბა “ზრდასრულთა განათლების პაიკისეული კანონი“. პირველი კანონის მიხედვით ზრდასრულები ჩვილ ბავშვებს გვანან, ოღონდ მოზრდილი ტანი აქვთ, ისინი პრაქტიკით, გამოცდილებით სწავლობენ. მეორე კანონის მიხედვით ადამიანები არ კამათობენ თავიანთ იდეებთან, ზრდასრული ადამიანები თავად მიდიან სწორ იდეამდე. ხოლო, მესამე კანონის მიხედვით სწავლა პირაპირპროპორციულია გართობასთან და სიამოვნებასთან, რაც გულისხმობს, რომ ზრდასრულთა განათლება მნიშვნელოვანია დატვირთული იყოს იუმორის ელემენტებით და კომფორტული გარემოებით. მეოთხე კანონის თანახმად ზრდასრულთა განათლება მაშინ არის ეფექტიანი, როცა მათი ქცევა იცვლება და სათანადო ადგილას შეიძლება მოახერხოს ამ ცოდნის გამოყენება. სასურველია ზრდასრულთა განათლება მორგებული იყოს ამ კანონებს, რადგან შედეგიანი, გააზრებული და სასაგრებლო, რომ აღმოჩნდეს.

არაფორმალური განათლება გულისხმობს დაგეგმილ სასწავლო აქტივობებს, რომელიც ორგანიზებულია ფორმალური განათლების სისტემის გარეთ, მაგალითად ზრდასრულთა განათლება და ტრენინგები.

ინფორმირებული განათლება მოითხოვს ისეთ სწავლებას, რომელიც არ არის ორგანიზებული ან სტრუქტურირებული. ადამიანები ამ უნარებს და ცოდნას ღებულობენ უნებლიედ ან მუშაობის პროცესში.

არაფორმალური აღიარების ძირითადი პრინციპები ევროსაბჭომ 2004 წლის მაისში მიიღო. საქართველოში არაფორმალური განათლების აღიარება განიხილება სამი პერსპექტივიდან:

- განათლების სისტემაში მისი გამოყენება შეიძლება საგანმანათლებლო პროგრესის მხარდასაჭერად განათლების ხელმისაწვდომობაზე ბარიერების მოხსნით და იმ პირებისათვის ხელმეორედ სწავლის შესაძლებლობების შექმნით ვინც მიატოვა სისტემა;
- დემოგრაფიული სიტუაცია;
- ევროკავშირის დღის წესრიგით გათვალისწინებული ვალდებულებების შესრულება.

არსებობს ზრდასრულთა განათლების ორი მეთოდი: ტრადიციული და დინამიური. ტრადიციული მეთოდი ძირითადად გავრცელებულია სასკოლო სივრცეში, როცა სწავლის მიზნები თავიდანვე განსაზღვრულია, სწავლის პროცესი ხშირად მოსაწყენია, სწავლაში ჩართული მოსწავლეები ნაკლებად აქტიურები არიან.

ევროპულ უნივერსიტეტების „სწავლა მთელი სიცოცხლის მანძილზე“ ხორციელდება სხვადასხვა მეთოდის გამოყენებით და არა მხოლოდ ტრადიციული ლექციების სახით.

ზრდასრულთა განათლების მიღების დროს მნიშვნელოვანია იმ მეთოდების გამოყენება, რომელიც მრავალფეროვანს და საინტერესოს გახდის სასწავლო პროცესს, მაგალითად: **ვორქშოპი, სემინარი, კონფერენცია, ფორუმები და სიმპოზიუმები, ღია დისკუსია, ღია დისკუსია.**

ვორქშოპი: ვორქშოპის დროს აქცენტი კეთდება მსმენელზე, მსწავლეებლები წამყვანთან ერთად ინაწილებენ პასუხისმგებლობას ცოდნის მიღებაზე.

სემინარი : მონაწილეებს გადასცემს ცოდნას, ხდება ცოდნის გაცვლა ჯგუფის წევრებს შორის და შეიძლება ითქვას დისკუსიისთვის მოსამზადებელი ეტაპიც არის.

კონფერენცია: ამ დროს ხდება აქტიუალური პრობლემების განსაზღვრა და მისი გადაჭრის გზების პოვნა. მაღლდება მონაწილეთა მოტივაცია.

ფორუმები და სიმპოზიუმები: ამ დროს აუდიტორიას ეძლევა საშუალება დასვას კითხვები და ექსპერტები გამოდიან მოხსენებით.

დისკუსია: ეძლევათ საშუალება დასვან კითხვები, იმსჯელონ და მიიღონ მონაწილეობა ღია დისკუსიაში.

ფსიქოლოგიურ და პედაგოგიურ რჩევებს რაც შეეხება, მნიშვნელოვანია ზემოთ ჩამოთვლილი მეთოდების გამოყენება მოხერხდეს სწავლის პროცესში, რადგან არ იყოს რუტინური და მომაბეზრებელი სასწავლო პროცესი.

ბოლონიის პროცესის ინიციატივით ევროპულ განათლების სივრცეში მაშტაბური ცვლილებები დაიგეგმა. მანამდე ევროპის უნივერსიტეტების უმრავლესობაში უწყვეტ განათლებას, ზრდასრულთა მომსახურებას ნაკლები ყურადღება ეთმობოდა, ეს ჩანდა უნივერსიტეტის პოლიტიკაში და მისიაში. საზოგადოების სხვადასხვა ფენებისთვის, სხვადასხვა ასაკობრივი და სოციალური

საზოგადოების სხვადასხვა ფენებისთვის, სხვადასხვა ასაკობრივი და სოციალური ჯგუფებისთვის მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის პირობების შექმნას უნივერსიტეტებში ფრაგმენტული, არასისტემური ხასიათი ჰქონდა და ეს, ძირითადად, ამა თუ იმ უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულების კეთილ ნებაზე, ამა თუ იმ ქვეყანასა თუ უნივერსიტეტში უკვე არსებულ გამოცდილებასა და ტრადიციაზე იყო დამოკიდებული. ერთგვარი გარდატეხა მოხდა 1999 წელს. ბოლონიის დეკლარაციის ხელმოწერის შემდგომ, შესაძლებელი გახდა კრედიტების მოპოვება უმაღლესი დაწესებულების მიღმაც, რაც გულისხმობდა მთელი სიცოცხლის განმავლობაში სწავლას და განვითარებას.

მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის მნიშვნელობა ევროპულ უნივერსიტეტებში, როგორც ვახსენეთ 1999 წლიდან დაიწყო, მაგრამ 2005-2007 წლიდან ბოლონიის მონაწილე ქვეყნებზე პასუხისმგებელმა

მინისტრებმა შეიმუშავეს რეკომენდაციები ბოლონიის პროცესი ქვეყნებისათვის.

ევროპის უნივერსიტეტების უწყვეტი განათლების ქსელის მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგად გაირკვა, რომ ევროპული უნივერსიტეტების 56%-ში სწავლა მთელი სიცოცხლის მანძილზე საუნივერსიტეტო პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილია. გამოკითხული უნივერსიტეტების უმეტესობამ აღიარა, რომ მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს. ევროპული უნივერსიტეტების 82% შესაბამის ზომებს იღებს ადმინისტრაციული და აკადემიური პერსონალის განვითარებაში, რადგან მორგებული იყოს ზრდასრულთა განათლებას.

მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის ადმინისტრირების სხვადასხვა მოდელი გვხვდება. ამ ფუნქციას შეიძლება ასრულებდეს უწყვეტი განათლების სპეციალური დეპარტამენტი, ერთი ან რამდენიმე ფაკულტეტი ან უმაღლესი სასწავლებლის ადმინისტრაციის სპეციალურის სტრუქტურული ერთეული. უმეტეს შემთხვევაში, მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლათან დაკავშირებულ საორგანიზაციო და კონცეპტუალურ საკითხებს ადმინისტრაცია და ფაკულტეტები ერთობლივად, თანამშრომლობის საფუძველზე აგვარებენ. „მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლა გულისხმობს, არაფორმალურ და არაოფიციალური განათლების აღიარებას, მენტორობას, რჩევებს, ტუტორობას, დახმარებას, სხვადასხვა სფეროს შესწავლას და ა.შ.

ევროპის უნივერსიტეტებში ხშირად ხდება ECTS კრედიტების მინიჭება და სწავლის შედეგების აღწერა. პროფილების უმრავლესობა არის პროფესიული და არა თეორიული. ზრდასრულთა განათლება ეხება, როგორც პიროვნულ ისე პროფესიულ განვითარებას, ის უკავშირდება საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვა სფეროსაც. უნივერსიტეტში „მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლა“ ემსახურება ცალკეული ინდივიდების დახმარებას, ის სოციალურ, კულტურულ, ეკონომიკური ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია. ხშირად მისი

განვითარების საშუალება არის გარე სტრუქტურებთან მჭირდო თანამშრომლობა. ძირითადი მიზანი მაინც ლოკალური და რეგიონული მოთხოვნების დაკმაყოფილებაა.

მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის ხელშემწყობი ძირითადი საერთაშორისო ორგანიზაციებია: სწავლა მთელი სიცოცხლის მანძილზე და ევროპის უნივერსიტეტების უწყვეტი განათლების ქსელი. ასევე არსებობს სხვა დამატებითი ხელშემწყობი ორგანიზაციები, ჯამში მათი მიზანია სტრატეგიებისა და პრაქტიკული ღონისძიებების განხორციელება.

რაც შეეხება საქართველოს, საქართველოში უკანასკნელი თხუთმეტი წლის განმავლობაში უმაღლესმა დაწესებულებებმა მრავალი ცვლილება განიცადა. 2005 წლიდან შეიცვალა დაფინანსების საბაზო მოდელიდან მოხდა ვაუჭერულ სისტემაზე გადასვლა, შემოღებულ იქნა სწავლის სამ საფეხურიანი სისტემა, სავალდებულო გახდა ECTC კრედიტები, შემცირდა სასწავლო კურსების ხანგრძლივობა, მოთხოვნა გაიზარდა დასაქმებაზე ორიენტირებულ პროგრამებზე, ყურადღება მიენიჭა პრაქტიკულ კურსებს, შესაძლებელი გახდა მობილობა, როგორც შიდა დონეზე ასევე საერთაშორისო დონეზე. საქართველოს უნივერსიტეტები დროთა განმავლობაში იძენენ „ევროპულ განზომილებას“. საქართველოში 2005 წლიდან წარმატებულად დაიწყო ბოლონიის პროცესის იმპლემენტაცია, თუმცა უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მიერ ამ მიმართულებით გადადგმულ ნაბიჯებს აქვს არასისტემური ხასიათი. კარგი იქნება ღონისძიების ფართო სპექტრით გატარება, როგორც სახელმწიფო სტრუქტურების, ისე არასამთავრობო სექტორების და უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მხრიდან. საქართველოში ამ მიმართულებით გავითარებას ხელს უშლის რამდენიმე გარემოებ, მაგალითად ეკონომიკური მდგომარეობა, ფინანსური პრობლემები, უმაღლესი სასწავლებლების მისიაში „მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის“ ფაქტობრივი იგნორირება, ბაზრის კვლევების არარსებობა, „მთელი

სიცოცხლის მანძილზე სწავლის“ განსავითარებელად საჭირო საგანმანათლებლო პროგრამების, მეთოდოლოგიის, კურსების არარსებობა. ზრდასრულთა განათლების ხელშეწყობით მოხდება ლოკალური და რეგიონული მოთხოვნების დაკმაყოფილება, რეგიონების კულტურული, ეკონომიკური განვითარება.

საქართველოში უმაღლეს „მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის“ იმპლემენტაციის ამოცანები შეიძლება იყოს; ბოლონის პროცესის აქტიური დანერგვა, უნივერსიტეტების ეკონომიკური განვითარება, დამატებითი შემოსავლების გაჩენა, აკადემიური / ადმინისტრაციული პერსონალის ხელშეწყობა, უნივერსიტეტის როლის გაძლიერება) საქართველოს მოქალაქეების დასაქმებაში მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა, საზოგადოების დასაქმებაში წვლილის შეტანა, რეგიონის განვითარება, სწავლის მეთოდების მოდერნიზება მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლისთვის, საზოგადოების გათვითცნობიერება უწყვეტი განათლების მიმართ.

ამ ყველაფრიდან მოსალოდნელი შედეგები შეიძლება დავისახოთ:

- ✓ საქართველოს უნივერსიტეტების ინტეგრაცია საერთაშორისო დონეზე;
- ✓ უნივერსიტეტების შემოსავლების გაზრდა;
- ✓ საზოგადოების ნდობის გაზრდა უნივერსიტეტებისადმი;
- ✓ კურიკულუმების და მეთოდების მრავალფეროვნება;
- ✓ ეკონომიკურ, სოციალურ კულტურული სფეროს განვითარება;
- ✓ საზოგადოების დამოკიდებულების გაუმჯობესება უწყვეტი განათლებისადმი;
- ✓ მოქალაქეების დასაქმების გაზრდა.

ევროპის უნივერსიტეტების უწყვეტი განათლების ქსელის (EUCEN) მიხედვით - სწავლა მთელი სიცოცხლის მანძილზე“ უნდა განისაზღვროს, როგორც ქვეყნის განვითარება ეკონომიკური და სოციალური წინსვლისთვის.

უმჯობესია უმაღლესმა დაწესებულებამ გაიზიაროს საერთაშორისო გამოცდილება, გაეცნოს და იზრუნოს ადგილობრივ

თანამშრომლობაზე, საჯარო და ხელმისაწვდომი უნდა გახადოს ინფორმაცია უწყვეტი განათლების შესახებ საზოგადოებისთვის, უნდა იზრუნოს დასაწყისითვის საჭირო ფინანსების მოძიებაზე, მოამზადოს და გადაამზადოს აკადემიური და ადმინისტრაციული კადრები, იზრუნოს მეთოდოლოგიური მხარის განვითარებაზე, აწარმოოს საბაზრო კვლევა და ყველაფეი ეს აისახოს უნივერსიტეტის სტრატეგიაში.

განათლების შესახებ პოლიტიკა ადგენს ზრდასრულთა განათლების მიზნებს:

- ზრდასრულებისთვის წიგნიერების განათლების უზრუნველყოფა;
- ფუნქციური და დამხმარე განათლების მიწოდება იმ ადამიანებისთვის, რომლებმაც ადრე მიატოვა განათლება.
- ფორმალური განათლების სისტემა კურსდამთავრებულებისთვის;
- სხვადასხვა კატეგორიის პროფესიული მომზადების უზრუნველყოფა;
- ზრდასრულთა განათლებისთვის ესთეტიკური, კულტურული და სამოქალაქო განათლების მიწოდება;

ჩვენ მოვიძიეთ მაგალითი, თუ რა მდგომარეობა არის ნიგერიაში ზრდასრულთა განათლების მხრივ. ზრდასრულთა განათლება ნიგერიაში ამჟამად მიმართულია ეროვნული განვითარებისკენ.

ზრდასრულთა განათლებაში ცვლილებები ნიგერიაში, გამოსახული არის ნიგერიის ეროვნულ განვითარების გეგმაში:

- ძლიერი პიროვნების განვითარება;
- ეკონომიკის განვითარება;
- თავისუფალი საზოგადოების ჩამოყალიბება.

ნიგერიაში მასობრივი განათლების სააგენტო დაარსდა 30 შტატში, შეიქმნა სხვადასხვა მიმართულება:

- საკვების;
- გზების;
- სასოფლო-სამეურნეო;
- ანტი საომარო ბრიგადა

ამჟამად დაგეგმილია ინოვაციური პროგრამები: ქალთა ზრდასრულთა პროგრამა; დისტანციური სწავლების პროგრამა, სადაც ინსტრუქციის გადაცემა ხდება, რადიოს, ტელევიზიის საშუალებით; მომთაბარე პროგრამა; საწყისი წიგნიერების პროგრამა.

და ბოლოს, შეიძლება თამამად ითქვას, რომ ზრდასრულთა განათლება საჭირო და აუცილებელია პიროვნული, სოციალური განვითარებისთვის, ეკონომიკური და კულტურული ზრდისთვის. დღესთვის მსოფლიო მაშტაბით მიმდინარეობს ამ მიმართულებით ცნობიერების გაღრმავება. ნიგერიის საზოგადოებაც გაიზარა ზრდასრულთა განათლების მნიშვნელობა და დავინახეთ, თუ როგორ გაიზარდა ეკონომიკურად. ჩვენი ქვეყანა ცდილობს დაწეროს ამ მიმართულებით სიახლეები, თუმცა ჯერ კიდევ ბევრია გასაკეთებელი, უირველეს ყოვლისა საერთაშორისო მაგალითის გაზიარება და თანამზრომლობა შეუწყობს ხელს.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. კრისტოფერ ევუცი, საერთაშორისო მშვიდობის ფონდი, ნიგერია-ნიგერიაში ზრდასრულთა განათლების ცვლილებები;
2. <http://dvv-international.ge/georgia/?action=67&lang=geo>
3. https://lookaside.fbssbx.com/file/07_H-ULLL
4. ზრდასრულთა განათლების ფსიქოლოგიური ასპექტები
5. ზრდასრულთა განათლება საქართველოში და CONFINTEA VI. თბ. 2009
6. ანონი პროფესიული განათლების შესახებ
7. საკვანძო კომპეტენციები მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლისთვის. თბ. 2006 .
8. ზრდასრულთა განათლება მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის კონტექსტში. თბ. 2009.